

השקורה

לרביה"ק מוהר"ן עברסלב זיע"א

חיים טובים // נקודות אור בנתיבות החיים

דבר העורך

אבלות או עצבות

ימי בין המצרים – ממעטים בשמחה או חלילה מרבים בעצבות, ומה ההבדל ביניהם.

עצבות ואבלות – הם לא פחות מתרתי דסתר.

עצבות הוא כעס, תסכול, ויאוש. כשאדם אבד משהו, והוא לא חושב שיש סיכוי למצוא אותו – הוא עצבני, כועס ועצוב. במצב הזה הוא לא רוצה שאף אחד ינחם אותו, ההיפך, 'עזוב אותי לנפשי', 'אין לי כח לכולם'.

אבלות הוא געגוע. כשאדם אבד משהו, ואינו מוכן להשלים עם חסרונו, ומחכה לרגע שימצא אותו בחזרה – זהו אבלות. מי שמתאבל – מחפש תנחומים. הוא רוצה שיבואו ויחזקו אותו, שעדיין יש תקווה, ושעדיין יש לו קשר לאותו דבר שאבד.

שמחה הוא הרגע של המציאה. כשאדם מוצא את מה שאבד, או משלים את מה שהיה חסר – הוא שמח. שמחה היא רגע של שלימות, מלאה או חלקית.

אנחנו בגלות. נקודה.

אבדנו את כל מה שאפשר לאבד. בית המקדש נשרף, הקב"ה כביכול ברח. אין לנו אבא, ואין לנו אמא. אין לנו תורה ואין לנו צדיקים. אין ארץ ישראל ואין קדושה. אין כלום – וחבל אפילו לחשוב אחרת.

התגובה הטבעית לכזה מצב הוא 'ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון' – ייאוש טוטלי. זו לא אבדה מסוימת, קטנה או גדולה – אלא מציאות שכל כולה חלל. לא שיש הכל ואבד משהו, אלא צריך לחפש אם בכלל נשאר משהו. התגובה הטבעית ביותר הוא ייאוש ועצבות.

ואת זה אסור לעשות. ירמיהו הנביא ליווה אותנו, ויחזקאל שבר את הכללים וגילה את מראה המרכבה – רק כדי לספר לנו שכולם כאן. הקב"ה כאן, פמליא של מעלה כאן, ואפילו בית המקדש כאן, והראיה, שהכותל המערבי לא נשרף. וכל זה כדי שחלילה לא נתייאש, לא ניפול לעצבות.

מה שקורה, שכדי לברוח מעצבות, אנו בורחים לשמחה, כאילו.

שלום לקוראי העלון הנכבדים!

בהתחדשות גדולה אנו מתחילים שוב בהוצאת גליון המקורבים לאור עולם, יחד עם עימוד משובה, בבחינת "תורה נאה בכלי נאה".

בגליון שלפנינו נפתח בחיזוקים אקטואליים נפלאים במדור **חיים טובים**, נעבור למאמר נפלא על פרשת השבוע במדור **פשוט ופנימיות**; לאחר מכן נכנס למדור **ללכת עם תורה** – ניצוצות אורה בהבנת תורת רבינו הקדוש – נתחיל בלמוד תורה ט, נמשיך עם מדור **נקודה בפרשה** ביאור בפרשה מאת הרב אליהו עטיה שליט"א, ונסיים במדור **רב להשפיע** – ראיון מרתק עם הרה"ח ר' משה בינגשטוק שליט"א על הרשמים הכבירים שלו ב'בעל התפילה' בקלויז הגדול באומן.

בברכת שבת שלום ומבורך העורך

עלון 'מקורבים' ©

ליצירת קשה לתרומות, להנצחת שם, לקבלת הגליון באימייל, למוקדי ההפצה, ולפרסום בגליון: פנו לקו 'המקורבים': 077-31-40-331 והשאירו הודעה בשלוחה: 42 או לאימייל: E0773140331@GMAIL.COM

ניתן לתרום (וכן לקבל את הגליון עד לביתכם) דרך מכשירי 'קהילות' בכל רחבי הארץ! וכן דרך קו 'קהילות': 0732757000 בשלוחה: 11318. או דרך קו 'המקורבים' בשלוחה: 09. תזכו למצוות!

נשמח לקבל כל חומר לגליון ע"י שליחה לכתובת האימייל הנ"ל עד יום שני בערב בצירוף שם מלא ומיקום עיר! (אפשר שם וכתובת בדוים, ולציין זאת). עם זאת, אין התחייבות שהדברים יפורסמו, ואין לראות באי-פרסומם שום צד פגיעה (יתכנו הרבה סיבות, גם טכניות), בהצלחה!!

השיעורים הקבועים לשבת פרשת דברים ולשבוע של שבת ואתחנן						
יום	חודש אב	הדף היומי מסכת שבת	משנה ברורה עמוד היומי - 'דרשו'	ליקוטי מוהר"ן ח"א	ליקוטי הלכות חלק ה	העמוד היומי בזה"ק
ז	ד	קטא	חורה	פא:	רטו	טו.
א	ה	קטב	תצט, טו-ז	פב.	רטז	טו.
ב	ו	קטג	תצט, יח	פב:	ריו	טז.
ג	ז	קטד	תצט, יט-כ תצט, א-ב	פג.	ריח	טז:
ד	ח	קטה	תצט, ג-ד	פג:	ריט	יז.
ה	ט	קטו	תצט, ה תק, א	פד.	רכ	יז.
ו	י	קטז	חורה	פד:	רכא	יח.

התורה הנלמדת בחבורת 'תמימי דרך' העולמית: ליקוטי מוהר"ן, חלק ראשון, תורה יג.

לו לצוף ולצאת, הוא מתרפא, ואנו מתנחמים.

בבין המצרים אנו ממעטים באמצעים שעוזרים לנו להיתפס לשמחה חיצונית, ולשכוח את הכאב. לרגעים אחדים, אנו עוצרים את הרעש מסביב, ומקשיבים פנימה לתוך החלל הפעור, בלי דחיקה ובלי הכחשה. ולא, חלילה וחס לא ליפול לעצבות, כי זה גרוע יותר. מה כן? להתאבל! כי אם תתאבל, אם תחפש ותתגעגע – תמצא ותתנחם. וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, כאן ועכשיו.

מסיים 'והיא תועלת גדולה לנפש'. ייתכן וכנראה שהוא מתכוון לתועלות רוחניות וסגוליות, אבל גם תועלת פשוטה וממשית.

הנפש סופגת בתוכה כל כך הרבה כאב. אכזבות, תסכולים, מפחי נפש, פחדים ודאגות, השפלות וביזיונות, והכל נקבר בפנים ולא מוצא מקום.

כי אנחנו עסוקים ואין לנו פנאי, ו/או כי אנחנו לא אוהבים לפגוש כאב, ומעדיפים להסיח דעת ולשמוע עוד קצת מוזיקה, או לדחוף עוד משהו לפה.

האבלות והבכיה על החורבן, הם המסגרת שבה אנו מאפשרים לכאב לצוף החוצה, ולא להתעלם ממנו. כי כאב של כל יהודי, יהיה מי שיהיה ועל מה שיהיה, זה כאב של הגלות. וכשבוכים על הגלות, בוכים גם על הגלות הפרטית ועל כל הכאבים הפרטיים. וטבעו של כאב, שכשגונתנים לו מקום ומאפשרים

בעצבות, לא רוצים להיות וגם אסור להיות, אז אם כן, יאללה, בא נשמח, מוזיקה, יין, חתונות וגלידות. למה לא? אם לא עצבות, אז שמחה. וזה בסדר, כי בשביל לצאת מעצבות – תעשה הכל. אבל מה עם אבלות?!

אחרי שהשתחררת מהעצבות – אל תשכח את המציאות. אנחנו בגלות ולא בגאולה. עדיין הכל חסר, ועדיין אין לנו את כל מה שצריך שיהיה לנו. אנחנו לא על המקום שלנו, אלא במצב גרוע מאד, מאד מאד.

ולכן, פעם ביום בתיקון חצות, ופעם בשנה בבין המצרים – תנמיך את הווליום. תעצור את הריקודים. ותסתכל לעצמך בעיניים: באמת! טוב לך? או שאתה רק עושה כאילו? ובשקט תענה לעצמך את התשובה שכולנו יודעים: לא טוב לי, ממש לא. אז זה בדיוק הזמן להתאבל. להתגעגע, לחפש, ולא לוותר.

האריז"ל כותב שבימים אלו, כדאי לשבת בכל יום בשעות הצהריים, ולבכות בכיה של ממש כחצי שעה. והוא

כשאין לאיפה לברוח

'גבולות יצרות מרחב' – אמרי אינשי. וזה כנראה, אחד מהסודות של 'בין המצרים'.

לברוח לשום מקום, וממילא הרודפים יכולים לתפוס אותנו.

באים הצדיקים ואומרים 'כל רודף י-ה – השיגוה בין המצרים' – מי שמחפש את ה', הזמן הכי מסוגל לכך שימצא, הוא 'בין המצרים'. מלבד שזה ההיפך מהמשמעות הפשוטה של הפסוק, זה גם לא הגיוני. מי בכלל פנוי לחפש את ה', ועוד יותר – למצוא אותו, כשהוא נתון במיצר וסגור מכל הכיוונים.

והתשובה היא: היא היא. דווקא כשאנחנו נתונים בין מיצר למיצר – יש סיכוי שנחפש באמת את ה', ואז ממילא גם נמצא אותו.

כשאנחנו נמצאים במרחב – יש לנו הרבה מה לחפש, ידיעת התורה, תפילה בכוונה, השגות וייחודים, עבודת המידות, קדושה וצניעות, ועוד רשימה ארוכה.

יש לנו יהדות עשירה מאד, ומרוב העשירות הזאת – אנחנו מתקשים

לבשל, כאן חדר שינה – כדי לישון, וכאן מרפסת – כדי לנפוש, וכן הלאה. וכן כשמחלקים את היום לסדרים ושיעורים – אפשר לנצל את היום.

עד לא מזמן, כשהעולם היה ענק, והכל היה פתוח ומשוחרר הייתה אפשרות לנוע מכל נקודה לכל נקודה בגלובוס, והאפשרויות לתקשורת ועסקים היו בלתי מוגבלות. אבל דווקא האפשרויות הקרובות ביותר, בית, משפחה, שכנים – היו מחוץ לתמונה, עד שהגיעו הסגרים והעוצרים למיניהם, וגילו את 'אמריקה'...

'כל רודפיה השיגוה בין המצרים'. הפסוק מתאר את המצב שלנו בגלות – שאנחנו נמצאים 'בין המצרים' – בין מיצר למיצר ושם הרי אי אפשר

רשות הרבים הוא מקום ענק ועתיר אפשרויות – ודווקא לכן אי אפשר לעשות בו כמעט כלום. כמו כן יממה שלמה היא המון זמן – ודווקא לכן 'מורחים' את רובה. כשיש הרבה זמן או אפשרויות, קשה להתמקד ולהוציא משהו לפועל.

אבל כשנמצאים בבית, שהוא מקום קטן – אפשר לעשות בו הכל. כי כל דבר בו מאד מוגדג, כאן זה סלון – כדי ללמוד ולאכול, כאן מטבח – כדי

סוף לעשות את הפעולה הפשוטה הזאת – להסתכל לו בעיניים.

לא נאכזב אותו. לפחות בימים אלו, נעצור לחצי שעה ביום, כדי להיכנס לשם – לתוך המיצר, להרגיש אותו היטב, ומשם – להרים את העיניים. ואין לך רגע מרומם ונשגב כשאותה שעה שבה נפגשים העיניים זה בזה. כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון.

'כאן' בדיוק ואולי יותר מכל במקום אחר.

ה' מאד אוהב שאתה לומד ומתפלל ועושה דברים טובים. אבל הוא עוד יותר אוהב שאתה מרים סוף סוף את העיניים, ומסתכל בחזרה לתוך העיניים שלו, שתמיד מסתכלות. לכן הוא עשה את כל המיצרים, כדי לגרום לנו סוף

להתמקד באחד מהם, ועוד יותר מתקשים להתמקד בסיפור האמתי, כי כשיש המון אפשרויות 'שם', למה להצטמצם למה ש'כאן'?

אבל כשנמצאים במיצר, ועוד יותר כשנמצאים 'בין המצרים' – לא נשארה אפשרות אחרת, חוץ מלהרים עיניים, ולחפש את ה'. וברגע שאתה מחפש אותו – אתה מוצא אותו. כי הוא הרי

חיבור מתוך הסרון

מי אוהב להיות בין מיצרים? תלוי מי עוד נמצא אתך שם!

המצרים'. כלומר, אם חיפשת את ה', ולא מצאת אותו בשום זמן, לא בסוכות ולא בפסח, ראש השנה ויום כיפור, חנוכה ופורים, תמצא אותו עכשיו.

עוד מובא מצדיקים, ששלשת השבועות נחלקים לשלושה עשר ימים של תמוז, כנגד י"ג מידות הרחמים, ותשעה ימים של אב, כנגד ט' מידות הרחמים של זעיר אנפין. כלומר, דווקא בימים אלו מתגלים מדות הרחמים בצורה מיוחדת יותר מכל השנה. והשיא הוא בחצות תשעה באב, שאז נולד משיח.

אז מה האמת? וכי אפשר להתכחש לכך שימים אלו הם ימים של כעס, ושאינך כל רודפיה כפשוטו השיגוה בין המצרים? וכי אין אלו ימים של צער אלא של שמחה?

יסוד הדברים הוא, שאין מושג של ניתוק.

ה' יתברך אוהב אותנו, והאהבה הזו לא תתבטל ולא יכולה להתבטל לעולמים. אלא מאי? יש זמנים של 'רצון', שבהם הוא מביא את האהבה מצדו, ויש זמנים של 'כעס' שבהם הוא אומר: אני זו הצדה, וכעת התור שלכם.

מאד לא נעים להרגיש כעס וריחוק. ואם זה משהו שבאמת אולי לא מעוניין בקשר אתך, זה גם משכנע ואתה גם כן מגיב בהתאם ומתרחק, אולי לעולם. אבל לא כאן. ברי לנו שהוא מעוניין בקשר, ואם הוא מביא כעס וריחוק, אנחנו נביא את האהבה מצדנו.

לפני כמה ימים הסתיים הגל הראשון. כעת אנו בתחילתו של הגל השני, ולאחר מכן בחודש אלול יגיע הגל השלישי. לא של קורונה אלא של קבלת התורה.

משה רבינו עלה שלושה פעמים לשמים, למשך ארבעים יום. הראשון, היה מיד עם קבלת התורה ועד י"ז תמוז. הוא ירד עם הלוחות ושבר אותם, ואז עלה פעם שניה בי"ח תמוז עד כ"ח אב, ופעם שלישית בחודש אלול עד יום הכיפורים, וירד עם הלוחות השניות.

הפעם הראשונה והשלישית היו 'ברצון', והפעם השנייה הייתה 'בכעס' (רש"י מדברי חז"ל). 'רצון' מבטא קרבה וגילוי, ו'כעס' מבטא ריחוק והסתרה. ואכן, בארבעים יום הללו – היו כל האסונות של ההיסטוריה, כי כל עוד ה' יתברך קרוב ומשגיח, מי יכול לגשת אלינו. אבל כשהוא מסתיר פניו, כולם מתנפלים.

זה הצד הראשון של המטבע.

הצד השני הוא, מה שהצדיקים גילו לנו, שהימים הללו הם ימים גדולים והזדמנות מיוחדת. המהרש"א (בכוורת כה) מבאר ששלשת השבועות של בין המצרים שקולים כנגד שלשת השבועות מראש השנה עד הושענא רבה. וכן מבאר מוהרנ"ת שלכן קוראים בימים אלו את פרשת המועדות, ועוד כהנה וכהנה.

ועל הפסוק 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים', שמבטא את המצוקה בה אנו שרויים, פירשו הצדיקים בצורה הפוכה לחלוטין 'כל רודף י-ה השיגוה בין

בין המצרים הם ימים לא נעימים – אם לא מתאבלים בהם. אבל מי שמתאבל, ולא מוכן להשלים עם החיסרון, עם הריחוק ועם הכעס, אלא מוכן לחוות את החיסרון, ולחפש ולהתגעגע אחר הקשר שאיננו אבל בוודאי ישנו, אין לך חיבור גדול מזה.

ה' יתברך אוהב משפט. ולפי הכללים, הוא מוכרח להראות כעס. אבל כביכול בסתר לבו הוא מייחל, שלא נתפתה להשתכנע מהכעס הזה, ולא נסובב בחזרה את הפנים. אלא נעמוד מול הכעס, ומול הכאב והחיסרון, ונצחק: למה!

הצעקה הזאת, היא הכי מתוקה והכי עמוקה שיש בעולם. כי אם אתה באמת חושב שהוא עזב אותך, אז מה אתה שואל למה. האפשרות לשאול למה, נובעת מתוך נקודה בעומק עומק הלב, שיודעת שהוא לא עזב, ואין מצב שהוא יעזוב. אז ת'אמת, לא היית רוצה לפגוש את הנקודה הזאת?! ואולי היא זאת שקוראים לה 'משיח'.

ניתן לקבל את 'החיזוק היומי' 'חיים טובים' ישר לכתובת המייל: yefabian@gmail.com

תוכחה של 'ריח טוב'

התוכחה הראויה – צריכה להיות כלולה משני דברים כאחד: כלפי הרע – צריך להוכיח לו שהרע אינו שייך אליו. וכלפי הטוב – צריך להוכיח לו שהוא שייך אל הטוב

כולל בתוכו כל נשמות ישראל. ובמשך כל ימיו, מסר נפשו עבור עם ישראל, מתוך רחמנות ונאמנות – להביאם אל מקומם האמתי, ואל הטוב הנצחי.

בתחילה הוציא אותנו ממצרים, ואחר כך נתן לנו את התורה, וגם דאג לכל צרכינו – שיהיה לנו מן ובאר וענן וכל טוב, ובכל פעם שהיה נפילה או קטרוג – מסר נפשו לפעול רחמים וסליחה, שלא יהיה כליה או עונש ח"ו. ומסירות נפש זו הייתה כפשוטה – שהיה מוכן למחות את שמו על כך, וגם באמת נענש בעצמו בעבורנו, ונגזר עליו שלא ייכנס לארץ.

וכרועה נאמן, אינו מוכן להסתלק מן העולם – קודם שידאג עבורנו. ולכן ביקש מהשם יתברך שימנה איש על העדה. ולא די בזה, אלא סמוך להסתלקותו מסר בידנו משנה תורה, שבו לקח את כל התורה שקבלנו, והעביר לנו אותה באופן שיתקבל על לבנו, ויהיה לנו חשק וכח לקיימה. ב'משנה תורה' זו, מסר לנו לא רק את התורה, אלא גם כביכול אותו בעצמו יחד עם התורה, אותו יחד עם הרחמנות והמסירות שלו.

והאופן שבו עשה זאת – הוא על ידי תוכחה, ורק לאחר התוכחה התחיל לבאר את התורה למעשה. כי רק על ידי תוכחה, יהיה לנו כלים לקבל אותה, וכפי שיתבאר.

תוכחה – לטוב ולמוטב

תוכחה – מצד אחד היא מוכרחת, כי אין שום אדם בעולם שיעשה שום דבר בלי תוכחה. לולא שהיה אדם מוכיח את עצמו, או מקבל תוכחה מסביבתו – לא היה עושה כלום, וספק אם היה הולך על רגליו. האדם הוא יצור חברתי, שעושה דברים רק מחמת הסביבה, ולכן הוא מוכרח לתוכחה.

ג. 'אחד עשר יום מחורב, דרך הר שעיר, עד קדש ברנע' – פסוק זה לכאורה אין לו פשר.

ד. מדוע החליט להוכיח אותם, ואם כן, מדוע דווקא כעת, בפרט שאלו ששמעו את התוכחה אינם אלו שעשו את המעשים שעליהם הוא מוכיח אותם.

ה. מה התכלית של 'משנה תורה', ובמה הוא מתייחד משאר חלקי התורה.

ביאור הפשט

א. **אלה הדברים:** הרמב"ן מבאר ש'אלה הדברים' מתייחס לפרשת ואתחנן, ששם מתחיל לבאר סדר קבלת התורה וכל המצוות. אלא שקודם לכן הוסיף להם 'הקדמה', שהוא התוכחה של פרשת דברים.

ב. **פירוט המקומות:** מתוך התמיהה הזאת, למדו חז"ל שלא נתכוון לספר היכן היה המקום, אלא להוכיח אותם על כל מה שהיה במקומות הללו. ולא רצה להוכיח בפירוש אלא ברמז, ולכן אמר זאת באופן הזה.

ג. **אחד עשר יום:** לדברי הרמב"ן, מתחיל בזה לספר על סדר הליכתם ממצרים עד המקום שבו עמדו בעת התוכחה. ולדברי רש"י, הוא חלק מהתוכחה, שבסך הכל יש דרך של אחד עשר יום ממצרים ועד ארץ ישראל, והם נאלצו לעשות אותה בארבעים שנה.

ד. **זמן התוכחה:** בדברי רש"י מבואר כמה טעמים מדוע יש תועלת דווקא בתוכחה שקודם המיתה, וכן עשה יעקב אבינו ושמואל הנביא. וצריך ביאור מה מועיל התוכחה כעת, הלא אין זה הזמן שבו נעשה, וגם לא אותם אנשים.

ביאור הפנימיות

משנה תורה

משה רבינו הוא רעיא מהימנא – הרועה הנאמן של עם ישראל, והוא

חומש דברים הוא 'משנה תורה', ונאמר מפי משה בעצמו. בסדר זה לא נאמרו למשה מצוות חדשות, אלא רק חזר על המצוות שכבר נאמרו – חלקם כדי להוסיף פרטים שלא נזכרו קודם, וחלקם רק כדי להזהיר עליהם כמה פעמים. ויש גם כמה מצוות שלא נאמרו כלל קודם לכן – ולא משום שלא נאמרו למשה אלא שמשה רבינו המתין מלאמרם עד למשנה תורה (ע"פ דברי הרמב"ן).

'משנה תורה' הוא בפשטות קצת יותר נמוך מהתורה, כמו 'משנה למלך' שהוא קצת פחות מהמלך. וזאת משום שיש חילוק בין מה שנאמר מפי המלך בעצמו למה שנאמר מפי שלוחו. אבל בספרים מבואר שמשנה תורה גבוה יותר מהתורה, דווקא משום שנאמרו מפי משה בעצמו. [כי בכדי לבאר לנו התורה באר היטב, ולחקוק אותה בנו, הוצרך להאיר הארה גדולה לפי מדרגת משה, והוא בחינה של פנימיות התורה. ולכן גם נאמר בלשון של 'מעשה' ולא בלשון של 'ציווי'].

והנה, עיקר הסדר מתחיל מפרשת ואתחנן שבו חוזר לספר מעמד הר סיני ועשרת הדברות, וממשיך מתוך כך לדבר על כל מצוות התורה. אבל קודם לכן יש את פרשת דברים, שהוא 'הקדמה' למה שרוצה לומר להם. ובהקדמה זו יש דברי תוכחה, ברמז ובפירוש. ועניין זה הוא סוגיא חשובה מאד – ללמוד מהי תוכחה של צדיקים, באיזה אופן עושים אותה, ומה התועלת ממנה, וכפי שיתבאר.

הקושיות

א. 'אלה הדברים אשר דבר משה' – לא נתבאר מה הם הדברים שדיבר.

ב. 'במדבה, בערבה, מול סוף, בין פארן ובין תופל, ולבן וחצרות ודי זהב' – כל כך הרבה סימנים על 'המקום' שבו דיבר עמהם, יותר ממה שמפרטים על מיצרי השדה, וכל כך לשום מה.

מקומו של אדם

וכאן נמצא הפתח לתוכחה ראויה. כי אמנם הדרך הפשוטה לעורר אדם, הוא לבוא אליו בדין וטענה: מדוע אתה נוהג כך וכך, והרי האמת היא לא כך. ואפשר עוד יותר לבוא אליו בהוכחה, שהרי אתה בעצמך בדברים אחרים נוהג כך וכך, ואם כן מדוע כאן אתה לא נוהג כך - וזהו תוכחה שאינה ראויה.

אבל אפשר להשתמש באותו כלי של 'תוכחה' להיפך ממש. דהיינו: במקום לבוא אליו בדין וטענה, צריך להוכיח לו כמה הוא טוב, שהרי בעניינים אלו ואלו הוא ממש טוב. ואם כן, אינו שייך לרע. וגם כלפי הרע שיש לו, צריך 'להוכיח' לו שזה בכלל לא שייך אליו, כי זה נגרם רק כתוצאה ממצב פלוני, או מקום אלמוני וכדומה, ולא מחמת עצמו.

כלומר, פעולת התוכחה הראויה - צריך להיות כלולה משני דברים כאחד; כלפי הרע - צריך להוכיח לו שהרע אינו שייך אליו. וכלפי הטוב - צריך להוכיח לו שהוא שייך אל הטוב. ועל ידי שני הדברים האלו כאחד, עוזב אותו הריח הרע, ומתעורר בו הריח הטוב, והוא מתמלא רצון וחשק לעזוב את הרע ולהתדבק בטוב.

וזה כוונת המשנה 'אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו', כלומר, אי אפשר לדון אדם על 'מעשיו' מבלי להתחשב ב'מקום' שלו - כלומר במצב הסביבתי שבו הוא שרוי, והנסיגות המיוחדים שיש לו. כי כל מעשיו הם תוצאה של המקום שלו, ואם אין יודעים מה המקום שלו - איך אפשר לדון אותו ולהוכיח אותו.

תוכחה של משה

וזה היה התוכחה של משה. הוא סיפר להם על כל הרע שעשו - אבל במקום לספר על המעשים שעשו, הוא סיפר על המקומות שבהם נעשו המעשים האלו. כאומר: אכן, נעשו דברים אלו ואלו, אבל זה לא שייך עליכם, אלא מחמת המקומות שהייתם שם. ואם כן, אין אתם שייכים לאותו רע.

ולא די בזה. כי מניין שבאמת הם לא שייכים אל הרע, אלא רק היה מחמת המקום. ולכן הוסיף ואמר להם 'נרדי נתן ריחו', וכמאמר חז"ל (שבת פח) 'עזב לא נאמר אלא נתן', כלומר, היה לו

נמצא, שיותר ממה שפועל האדם על פי ידיעותיו - הוא פועל על פי הרגשותיו. אם יש לו 'ריח טוב' - דהיינו הרגשה שהוא טוב, אזי יש משמעות לכל הידיעות שלו, כי כיון שרוצה להתנהג כראוי - חשוב שיידע מה טוב ומה לא. אבל אם יש לו 'ריח רע' - דהיינו הרגשה של דחייה וריחוק, לא יועילו כל הידיעות, כי הוא שבור בלב, ואין בו כח ורצון לקיים את ידיעותיו.

וכל זה נפקא מינה בעיקר לגבי התוכחה. כי האדם בעצמו, גם אם יש בו רע - הוא בדרך כלל מתעלם ממנו, וממשיך להרגיש טוב. ולכן, גם דוחף עצמו לעשות עוד טוב. ואם יבוא מישהו ויוכיח אותו באופן שיעורר בו עוד יותר את הריח הטוב - הוא יקבל עוד יותר כוחות להוסיף טוב, אבל אם יוכיחו אותו באופן שיעורר בו את הרע, וממילא יגרום לו לריח רע - להרגיש את הלכלוך שבו, הוא יאבד את הכח שיש בו לעשות טוב.

דין או תוכחה

אמנם לכאורה הוא בלתי נמנע, כי איך אפשר להוכיח אדם בלי להעמיד אותו על טעותו. ואם מעמידים אותו על טעותו - בהכרח מעוררים את הרע שבו, וממילא מעוררים בו ריח רע. ואם כן, נפל פיתא בבירא.

אלא שיש להבין, מפני מה נקרא העניין הזה בשם 'תוכחה', ולכאורה היה ראוי לקרוא לזה 'טענה' 'התעוררות' 'דחיפה' וכדומה. ובאמת בדברי חז"ל יש שתי לשונות 'אוי לנו מיום הדין, או לנו מיום התוכחה'. 'דין' ו'תוכחה' הם שני דרכים - 'דין', הוא טענה: מדוע עשית כך וכך. ו'תוכחה' הוא חמור יותר, כי גם אם יש לו תשובה על הדין, אבל אם 'מוכיחים' לו מיניה וביה שאינו צודק, אין לו מה להשיב.

וכמו שהיה אצל יוסף ואחיו. שאחר דבריו של יהודה, שהתחנן בפניו על בנימין ואמר לו 'איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי, פן אראה ברע אשר ימצא את אבי' - אמר להם יוסף 'אני יוסף, העוד אבי חי', כאומר: האם גם כשמכרתם אותי, חשבתם על אבי. ולא יכלו אחד לעמוד בפני תוכחתו. ואפשר עוד להרחיב בזה, אך הרעיון מובן.

ויש לנו על כך מצוה 'הוכח תוכיח את עמיתך', שנכלל בזה חובה להוכיח זה את זה, וגם כמובן להוכיח כל אחד את עצמו. ובעיקר מוטל החובה הזאת על גדולי ישראל, שיש להם אחריות על הכלל, וצריכים להוכיח אותם, ולהעמידם על האמת.

אבל, עד כמה שגדולה מעלת התוכחה - כך גדולה סכנתה, כי אין לך דבר ששובר אדם האדם כמו תוכחה. ואם התוכחה שוברת אותו - לא רק שאינה גורמת לו להיות טוב, ואינה מקדמת אותו אל התכלית, אלא אדרבה, מפילה אותו יותר עד שיכול לאבד גם את הטוב שכבר היה לו.

ולכן, יחד עם המצוה 'הוכח תוכיח' - יש אזהרה 'ולא תשא עליו חטא', שלא לעשות זאת באופן שיגרום לו צער, ויכול להביא אותו עוד יותר לידי חטא. נמצא אם כן, שיש כאן משקל דק, בין תוכחה מחויבת, שמרוממת את האדם, לבין תוכחה אסורה, שמפילה ושוברת אותו.

ריח טוב וריח רע

וביותר עומק. יש שני מערכות שאדם פועל על פיהם. מערכת אחת - הם הידיעות, והמערכת השנית - היא ההרגשה. המערכת הראשונה הם הידיעות, שאדם לומד ויודע מה טוב ומה רע, מה נכון לעשות וממה צריך להיזהר ולהתרחק, ועל פי זה הוא מבין כיצד עליו לנהוג, אם הוא רוצה לנהוג נכון.

והמערכת השניה - היא ההרגשה. כלומר, לפי מה שאדם מרגיש את עצמו, האם הוא טוב או רע וכמה הוא שווה, לפי זה הוא מחליט איך להתנהג, ולפי זה יש לו כוחות לטוב או למוטב. מי שמרגיש את עצמו צדיק, יהיה לו חשק לעשות את מה שצריך לעשות, גם אם זה קשה, כי הוא רוצה להמשיך להרגיש טוב. ואם יהיו לו נסיגות ליפול ברע, יהיה לו כח להתגבר.

ולחיפך, מי שמרגיש עצמו רע, לא יהיה לו חשק להתאמץ לעשות טוב, כי ממילא אינו מרגיש שהוא טוב. ואם יהיו לו נסיגות, בנקל יכול ליפול בהם, כי ממילא הוא רואה עצמו כרשע, ואם כן מה יתן ומה יוסיף אם יפול עוד קצת.

נקודה בפרשה

// הרב אליהו עטיה שליט"א

ביאור הקשר בין השא המרגלים לבין מה שקרבו אל משה בערבוב ודחיפה

"ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן" (דברים א, כב). ופירש"י: "ותקרבון אלי כלכם", בערבוביא (פי, מזה שלא פירש את סדר הקריבה, משמע שכולם קרבו ביחד בעירוב). ולהלן הוא אומר (שם ה, כ-כב) "ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם, ותאמרו הן הרגנו ה' א-להינו את כבודו ואת גדלו ואת קלו שמענו מתוך האש וגו', ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדלה הזאת", אותה קריבה היתה הוגנת (ופירט הכתוב "ראשי שבטיכם וזקניכם" - ראשים ואח"כ זקנים, כי ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם, וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם, אבל כאן "ותקרבון אלי כלכם" - בערבוביא, ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים, עכ"ל).

רש"י מבחין בין שתי הקריבות, בין זו של בקשת המרגלים, לבין זו שבאה מתוך יראת ה' במתן תורה, שבבקשת המרגלים היתה הקריבה בעזות וערבוב - ילדים דחפו את הזקנים וכו', ואילו במעמד הר סיני היתה בדרך ארץ ומתינות, כפי הסדר שראשים קודמים לזקנים וזקנים לילדים. ואף שעל פי טבע היה צריך להיות להיפך, שבמעמד הר סיני היו בפחד גדול שמא ימותו, וכשאדם בפחד גדול קשה שיהיה בישוב הדעת, ודרך המפחדים מפני המיתה (שלכן רצו אל משה לבקש שהוא ידבר) לרוץ בלי סדר ולדחוף אחד את השני, ובכל אופן נהגו כבוד ודרך ארץ בישוב הדעת, קודם הראשים ואחר כך הזקנים ואחר כך הילדים. ואילו בבקשת המרגלים היה להיפך, שאף שלא היה להם איזה פחד, והיו יכולים לבוא בישוב הדעת ובסדר ובדרך ארץ - ראשים ואח"כ זקנים ואח"כ ילדים, בכל אופן באו בערבוביא ובלא סדר, עד שילדים דוחפים זקנים וזקנים דוחפים לראשים.

וקשה, כי לפי פירש"י משמע שהילדים היו בעצת המרגלים תחילה, כי הם היו

ולכן, עיקר התוכחה של הצדיקים הוא סמוך להסתלקותם, כאומרים: אני לא יראה אם אתה עושה את זה או לא, אלא אני סומך עליך שבוודאי תעשה את זה. וזה מחזק את הטוב שבאדם, שמאמין שאכן יש בכוחו לעשות זאת.

והשני - לעשות את התוכחה באופן של מעשה. כלומר, לא לדבר בפירוש עשית כך או כך. אלא לספר לו השתלשלות הדברים, כשבתוך המעשה מובן ממילא מה עשה, ומה היה התוצאה של זה. וגם מה היה קורה אם לא היה עושה כך. ובאופן כזה, יש הרבה יותר מוכנות באדם לקבל את התוכחה.

ולכן משה רבינו הוכיח אותם בדרך של מעשה, שזה כל סדר פרשת דברים - סיפור המעשה של דור המדבר, כשבתוך הדברים מובן מה התכוון להוכיח, וכמו שמפרש רש"י לאורך הפרשה איך שבכל דבר מתכוון לרמז להם עוד תוכחה.

ולכן נאמר 'אלה הדברים אשר דיבר משה' - ולא נאמר מה אמר. כי לא אמר בפירוש, אלא אלה הם הדברים שעלו מתוך סיפור המעשה שסיפר להם. ■

ניתן לשמוע את השיעור של מאמר זה בקו 'חניכי הישיבות' - ברסלב: 077-31-40-331 בשלוחה: 34

לומר 'נרדי עזב ריחו', שאבדו את הריח הטוב שהיה להם בקבלת התורה, והוא לא אמר כן אלא 'נתן', ובכך אמר להם 'עדיין חביבותיה גבן', אני הייתי למעלה ואני יודע שעדיין הוא אוהב אתכם ומחבב אתכם. ואיך זה ייתכן, הרי עשו רע, בהכרח אם כן שהרע אינו שייך אליהם אלא רק נדבק בהם בטעות, וכמו שאמרו חז"ל 'לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה'.

נמצא שבדבריו הוכיח להם שני דברים - שהם שייכים אל הטוב, ושאינם שייכים אל הרע. ושניהם יחד זו היא התוכחה הראויה, שנותנת כח לאדם לצאת מתוך הרע ולהתדבק בטוב.

סיפורי מעשיות

ובכדי שהתוכחה תתקבל - יש עוד שני דברים שנוצרכים לכך. האחד - לתת לאדם בחירה ואימון. כלומר, לא לעמוד מעליו ולתת הוראות, וגם לעקוב אם הוא עושה אותם. אלא לומר לו את האמת באופן שנותן לו את ההרגשה וההבנה, שסומכים עליו שהוא יעשה את זה.

הדוחפים הראשונים לדחוף את הזקנים, ורק אחר כך דחפו הזקנים את הראשים. וא"כ מדוע כשנענשו, נענשו דוקא המבוגרים - אלו שהיו מבין עשרים והלאה בשעת יציאת מצרים, ואילו כל הצעירים שהיו פחות מבני עשרים שהם הילדים שהיו בעצה תחילה, נצלו מהגור דין וזכו להיכנס לארץ.

ונראה, דהנה יש להתבונן בחילוק בין פרשיות המרגלים, כלומר, בין מה שנכתב בפרשת שלח לבין מה שנכתב כאן בפרשת דברים, כי לעיל בפרשת שלח לך כתוב, (במדבר יג, יט) "ומה הארץ אשר הוא ישוב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הפמחנים אם במצרים" וגו'. כלומר, שיבדקו אם זו ארץ טובה, האם יש בה פירות וכו', היינו ששליחת המרגלים המוזכרת בפרשת שלח לך, היתה לבדוק האם בכלל כדאי לבוא לארץ. ואילו כאן נאמר "וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן",

ופירש"י: "את הדרך אשר נעלה בה", אין דרך שאין בה עקמימות. "ואת הערים אשר נבא אליהן", תחילה לכבוש, עכ"ל. ומבואר שהבקשה היתה לדעת כיצד לקיים את המצוה של כבישת הארץ, שרוצים לשלוח מרגלים כדי לדעת את הדרך הנכונה, ולא שהיה להם חס ושלוש איזה ספק אם בכלל הארץ טובה או לא.

נמצא שהילדים שדחפו והשמיעו את קולם בראשונה, דוקא היתה כוונתם לטובה, שבקשתם היתה לדעת את הדרך איך לכבוש את הארץ, ולא לבדוק אם היא טובה או רעה, כי זה לא הסתפק להם כלל, הרי הבטיח הקב"ה שטובה הארץ מאוד. ולכן עתה בסוף שנת הארבעים, אחרי שמתו כבר כל יוצאי מצרים הזקנים, ונשארו רק אלו הילדים, היינו אלו שהיו ילדים בזמן שליחת המרגלים, אומר להם משה "ותקרבון אלי כלכם", וכוונתו על אלו הילדים שעכשיו הם לפניו ואיתם הוא מדבר ומוכיח. ואומר להם אתם

על הפרשה // פנינים על פרשת השבוע לאור תורה ט'

השייכות של אזהרות הדיינים לתוכחת משה

הנה משה רבינו מוכיח את ישראל באריכות גדולה, ובתחילת דבריו מאריך לספר על מינוי הדיינים, ומבאר את עניין הדיינים ועוצם הזהירות לדון דין אמת ולא להכיר פנים במשפט, ולכאורה צריך ביאור למה האריכות הזאת נכנסת בעניין התוכחה, שלכאורה היא עניין צדדי.

ואולי יש לבאר קצת על פי מה שהאריך מוהרנ"ת לבאר את עניין הדיינים על פי דברי רבינו במאמר הזה, וז"ל (ליקוטי הלכות חו"מ - הלכות דינים, הלכה ב, אות ב): 'והנה אלו השני בעלי דינים הבאים לדין ומכחישים זה את זה ואחד מהם טוען שקר בודאי והוא בחינת פגם אמונה, כי היה צריך לעשות משא ומתן

באמונה, כמו שאמרו (שבת ל"א), נשאת ונתת באמונה. וזה מכחיש בעמיתו וטוען שקר ואין לו נאמנות נמצא בשעה שבאים לדין הוא בחינת פגם אמונה. וצריך לתקן ולברר האמונה. ולברר האמת עם מי, אך אי אפשר לבשר ודם לידע עם מי האמת, כי השקר מחפה על האמת, כי קשה להכיר בין הטוען אמת להטוען שקר. ומה יעשה הדין להוציא הדין לאמתו. העצה והתקנה לזה הוא ענין הנ"ל הנאמר אצל תפלה שהיא גם כן בחינת אמונה, דהיינו שצריך הדין לראות שידבר דבור אמת, דהיינו שהמשפט שהוא רוצה לפסק על הבעלי דינים יהיה באמת בלי שום הטויה לשום צד, כמו שכתוב "לא תטה משפט", וכמו שהזהירה התורה וחקמינו זכרונם לברכה על זה פמה פעמים, כי זה העקר. ועל ידי

שהדין נזהר בזה מאד וכל דבריו הם רק באמת, כפי מה שנראה לעיני שכלו האמת על פי דין תורתנו הקדושה, או על פי שכלו אם רואה שהוא דין מרמה, כמבאר בשלחן ערוך. ואזי כשכל דבריו הם רק באמת ואינו נוטה לשום צד, אזי נתקיים, "אלקים נצב בעדת אל בקרב וכו'". כי אזי ה' יתברך עומד שם בעדת הדיינים הפשרים אשר דבריהם באמת, כי אמת הוא אור ה' יתברך בעצמו, כביכול. ועקר השתוקקות של ה' יתברך אינו אלא אל האמת. ואזי הדבור אמת שהוא אור ה' יתברך כביכול, מאיר להדין. ואזי זוכה לראות האמת עם מי מהבעלי דינים, וזוכה שיתברר לו הדין לאמתו, כי הדבור אמת של הדין מאיר ומגלה האמת מתוך החשך והשקר של שפגדו שטוען שקר. וזה בחינת הדין

הילדים שדחפתם ראשונה, באמת היתה כוונתכם לטובה כי ביקשתם לדעת את הדרך איך לקיים את מצות כיבוש ארץ ישראל, ולא היתה כוונתכם לרעה כמו ששאלו הזקנים והראשים שהם שאלו מרגלים בשביל לדעת אם הארץ טובה או לא טובה, ומ"מ גם עליהם היתה תוכחה שבאו בערבוביא (כדלהלן).

ולכן באמת הילדים זכו להיכנס לארץ ישראל, כי לא היו בחטא המרגלים, ולא היתה כוונתם לבדוק האם נכונים דברי ה' שהבטיח להם ארץ טובה, כי הם האמינו, רק בקשו מרגלים כדי לדעת איך לקיים את מצות כיבוש הארץ וכנ"ל. ולכן על דברי הילדים אמר משה רבינו "וייטב בעיני המקום". ולכאורה קשה, וכי טעה משה רבינו, שהיה הדבר טוב בעיניו על מה שאינו טוב בעיני המקום. אלא הוא אשר אמרנו, כי משה רבינו אומר להם "ותקרבון אלי קלכם", היינו שבאתם בדחיפה שהילדים דחפו את הזקנים

והזקנים את הראשים והכל בערבוביא, וממילא אתם הילדים (המבוגרים של היום) באתם ראשונה ואמרתם לפני שרצונכם במרגלים בשביל "וישבנו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן", ובזה שמחתי מאוד שאתם רוצים לדעת את הדרך איך לקיים את מצות כיבוש הארץ, ולכן "וייטב בעיני ה'". אבל רק בעיני שאני בשר ודם, ומחמתי שבאתם בערבוביא ושמחתי בבקשה שלכם הילדים, ואף ששמעתי שהזקנים והראשים בקשו בשביל לבדוק אם הארץ טובה, מ"מ קווייתי שהטוב שבבקשתכם יהיה העיקר בבקשת המרגלים, ולא יהיה בזה נזק. אבל לא כן היה 'בעיני המקום', כי אצל הקב"ה, מחמת קול הזקנים והראשים שכיוונו לעבירה לחקור האם הארץ טובה או רעה, לכן העמיד הקב"ה את שילוח המרגלים לניסיון, וכמו שפירש"י (במדבר יג, ב), וז"ל: אמר (הקב"ה) אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר (שמות ג, יז) "ואמר אעלה אתכם מעני מצרים וגו' אל ארץ

זבת חלב ודבש", חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו, עכ"ל. וכיון שרק הזקנים חטאו בבקשת המרגלים לכן באמת הם לא ירשו את הארץ, אבל הצעירים כן ירשו, כי הם לא שאלו מרגלים לדעת אם הארץ טובה או רעה, כי האמינו בה, ורק רצו לדעת כיצד לקיים את מצות כבישת הארץ.

אבל בכל אופן זו חלק מהתוכחה מה שבאו בערבוביא, כי אמר להם משה שאם הייתם באים כסדר בלא שאתם הילדים דוחפים את הזקנים והזקנים את הראשים, הייתי שומע את דברי הראשים והזקנים גם כן בראשונה, שרוצים לבדוק את דברי ה', וכן לא יעשה, והייתי מיד מתנגד ולא שולח את המרגלים. ובזה נמצא שכל חטא המרגלים נגרם, מחמת הערבוביא שדחפתם אתם - הילדים, את הזקנים, וזו התוכחה, אף שאתם הילדים באמת שאלתם כהוגן. ■

דין אמת לאמתו, שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, שדקדקו המפרשים, תבת לאמתו, אך על פי הנ"ל מדקדק היטב. לאמתו דיקא, כי בודאי יכול להיות שהדין דין דין אמת על פי התורה לפי טענתם, ואף על פי כן יחייב את הזכאי על פי האמת, אבל באמת כשהדין נזהר מאד שיהיה כל דבריו באמת בלי שום הטויה כנ"ל, אזי מאיר לו האמת

שהוא אור ה' יתברך בעצמו, כביכול, וזכה לראות האמת לאמתו, כי נתגלה האור מתוך החשך על ידי הדבור האמת שהוא בחינת אור ה' יתברך בעצמו, כביכול, כנ"ל והבן היטב. וזהו בחינת הדין דין אמת לאמתו, 'לאמתו' דיקא כנ"ל, [יעוין שם עוד, ובהלכה ג' שחוזר לבאר עניין זה באריכות יותר].

ועל פי זה יש לבאר, שכשמשו רבינו בא להוכיח את ישראל לפני מיתתו, והיינו שבא להאיר בהם את הארת האמת [שהאבן טוב מאיר לבחינת חלון, כמבואר בהמשך המאמר], על כן רמז בדבריו עצה זו של ההסתכלות באמת, שרק זה הוא הדרך להינצל מכל החושך שמסבב את האדם מכל צד ומבלבלו כל כך.

עניינא דיומא // ענין הגלות והגאולה ועבודת ימי בין המצרים על פי מאמר זה

עיקר הגאולה תלויה בתיקון התפילה

[א] הנה רבינו מבאר במאמר ש"כשאדם עומד להתפלל, אזי באים מחשבות זרות וקלפות ומסבבין אותו, ונשאר בחשך ואין יכול להתפלל, כמו שכתוב (איכה ג): "סכת בענן לך מעבור תפלה", וכתוב (תהלים י"ב): "סביב רשעים יתהלכון", שהרשעים, הינו הקלפות, מסבבין אותו. 'כרם זלת' הינו בשעת התפלה, 'שהיא עומדת ברומו של עולם', ושעיקר העצה לזה הוא ע"י שמדבק עצמו לאמת שהוא עיקר אור השי"ת.

ועיקר הגאולה תלויה בתיקון התפילה כראוי, וכלשון רבינו שם "והראה לנו סימן על זה, שעדין לא הגענו למדרגה זאת שנתפלל כל כך בכונה עד שנגשף לבנו לפניו כמים. והא ראיה: אפכית כמו שכתוב (תהלים פ"ט): "אף תשיב צור חרבו ולא הקמותו במלחמה", כי כל התפלות הם בחינת חרב אצל משיח, ואם היו התפלות בבחינה הנ"ל, בודאי לא היה משיב צור חרבו, וזה סימן שעדין לא הגענו למדרגת "שפכי לבך כמים נכח פני ה'".

עיקר הגלות הוא מה שהחושך מסבב כל כך ואי אפשר להתפלל

ובאמת דבר זה הוא עיקר הגלות, מה שהחושך והשקר מסבב כל כך מכל צד עד שאי אפשר להתפלל, כי באמת עיקר התפילה מאירה מכח קדושת בית המקדש, ועניין זה מתבאר באריכות בדברי מוהרנ"ת, ומבואר שם איך שיעקב אבינו ראה את כל זה איך שבגלות מתגבר כל כך החושך ושעיקר העצה הוא האמת.

וז"ל (ליקוטי הלכות, חנוכה, הלכה ג, אות ב-ג): 'כי האבן שתיה ששם היה עומד הארון עם לוחות האבן, זה בחינת נקדת האמת, כי האבן שתיה ממנו השתת העולם, ועקר יסוד העולם הוא אמת, כי על אמת עומד העולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פרק א) כי השם יתברך מקים העולם, וחותרו של הקדוש ברוך הוא אמת, ועל כן נקדת האבן שתיה שהוא יסוד העולם הוא בחינת נקדת האמת, שזה עקר יסוד וקיום העולם שממנו השתת העולם, ועל כן שם היה עומד הארון שהיו מנחים בו הלוחות, דהינו התורה היא עקר האמת בחינת תורת אמת, ועל כן נקרא אבן שתיה, בחינת לוחות האבן, הינו בחינת אבן טוב הנ"ל, שהוא עקר האמת המאיר בעצמו, בחינת אבן טוב כנ"ל, כי הלוחות היו של אבן טוב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה של ספירינין היה וכו', ועל כן שם במקום האבן שתיה שם עקר עלית התפלה, כי זה שער השמים, כי עקר עלית התפלה על ידי האמת, ועל כן שם היה הכהן גדול יכול לטהר את ישראל מעוונות להוציאם מהחשך על ידי שנגנס לפני ולפנים והתקרב עצמו לעצם נקדת האמת, ועל ידי זה היה יכל להמשיך האור המאיר לצאת מהחשך של העוונות שהוא אור האמת כנ"ל, ועל ידי זה נתכפרין כל העוונות, כי מעלין כל הקדשה וכל הניצוצות הקדושים מן הסטרא אחרא על ידי הפתחים שנתגלין על ידי אור האמת כנ"ל, שאזי כל ניצוצות הקדושים רואין את הפתחים ויוצאין מהחשך לאור, ואז נתבטל הסטרא אחרא ונתכפרין כל העוונות.

ועל כן יעקב אבינו עליו השלום, כשבא למקום ההוא שהוא במקום

האבן שתיה, נאמר שם, "וישכב במקום ההוא". שמרמז על הגלות, כי ראה יעקב ששם הוא מקום תפלה, אך כשיעקב אבינו ראה תקף הגלות הזה שבגלות הזה נפלה התפלה מאד ואין שמים על לב להתגבר להתפלל כראוי וכל זה מחמת שהסטרא אחרא מתגברת מאד ומתפשטת על האדם ומסבבת אותו בכמה וכמה מיני בלבולים עד שאי אפשר לו להתפלל כלל, עד שמחמת זה כמה וכמה בני אדם כמעט הרב נתיאשו עצמן מן תפלה בכונה ומתפללים רק בפה לבד בלי כונת הלב כלל, מחמת שגדמה להם שאי אפשר להתגבר על רבוי המחשבות המבלבלין מאד, ויעקב אבינו שראה כל זה, על כן שכב במקום ההוא, שהניח את עצמו לתוך בחינת שנה. במקום ההוא המרמז על תקף הגלות הזה שהתפלה הוא בבחינת שנה בלי כונה כעת. וראה אז שבבחינת שנה הינו שבתקף הגלות שמתגברת הסטרא אחרא מאד על עבודת התפלה. אז אין שום עצה להינצל כי אם על ידי האמת כנ"ל, דהינו לראות לדבר הדבור באמת במקום שהוא. ועל ידי זה יכולין לצאת מן החשך ולעלות בתכלית העליה.

וזהו, "ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכו'". סלם בגימטריא קול, בחינת קול יעקב, שהוא קול היוצא באמת, בחינת תתן אמת ליעקב, כי קול כלול מאש, מים, רוח, בחינת אמת שכלול משלשה קצוות, כידוע, הינו על ידי הקול היוצא באמת, שזהו בחינת סלם מצב ארצה, הינו אף על פי שהקול היוצא באמת עומד במקום נמוך מאד בחינת סלם מצב ארצה, בחינת אמת מארץ תצמח, אף על פי כן וראשו מגיע השמימה, כי תקף שמדבר הדבור והקול של

אמת מאיר לו האמת ועולה בתכלית העליה עד לשמים. וזהו, "והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו". הינו בחינת עולם המלאכים שהוא העליון משלשה העולמות המבארים במאמר הנ"ל, שהם עולם השפל ועולם הכוכבים ועולם המלאכים שהאדם מקים אותם בתפלתו על ידי הדבור שיוצא מפיו באמת, עין שם, וזהו, "והנה מלאכי אלקים וכו'". הינו מבחינת עולם המלאכים, שהוא העליון, והתחתון כלול בעליון, עולים וירדים בו, הינו שעקר עלייתם וירידתם, הינו עקר קיומם על ידי הסלם הנ"ל, הינו על ידי הקול היוצא באמת, שהוא מקים כל העולמות כנ"ל. ואזי "ויירא ויאמר וכו' אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים", שהכיר יעקב, כי עקר עליית התפלה ותקונה הוא רק על ידי האמת כנ"ל, וזה בחינת "ויצק שמן על ראשה", שהוא בחינת אור, בחינת שמן של חנכה, שהוא בחינת אור האמת כנ"ל. ועל כן יעקב דיקא ראה כל זה, והוא גלה מקום הבית המקדש שהוא מקום התפלה יותר מכל האבות, כי אברהם קראו הר וכו', (כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה פסחים פח.) כי יעקב הוא בחינת אמת כנ"ל, בחינת תתן אמת ליעקב, ועל כן על ידו דיקא נתגלה מקום התפלה, שהוא הבית המקדש, בחינת כי בתי בית תפלה, כי עקר התפלה הוא על ידי האמת כנ"ל, שהוא בחינת יעקב כנ"ל. וזה בחינת חנכה, שהוא בחינת חנכת הבית המקדש, שהוא בחינת תפלה כנ"ל, כי על ידי נר חנכה בחינת אור האמת כנ"ל, על ידי זה עקר תקון התפלה, בחינת כי בתי בית תפלה כנ"ל.

הזהירות משנאת חנם על פי העצה הנ"ל

[ב] והנה עניין נוסף שעיקר הגאולה תלויה בו הוא להיזהר משנאת חנם, ולהרבות באהבת ישראל באמת, ובאמת גם זה תלוי בעניין זה של ההסתכלות באמת, וכמו שמבאר מוהרנ"ת (ליקוטי הלכות ח"מ - הלכות נזקי שכנים, הלכה ה): 'ועל כן צריכין לזהר מאד ביותר מלהזיק בראיתו, כי עקר הזק ראייה נמשך מחמת ששם באור העינים כרוך הבעל דבר ביותר להתאחז שם שישתכל מן הצד הפך האמת ועקר אחיזתו בהאמת שהוא בחינת חלון שהוא בחינת האמת של רב העולם, כי מחמת שהאמת אינו בתכלית הברור על כן יש לו פח להתאחז בו

להפך האמת לשקר. ועל כן באמת אין תקנה לזה כי אם שיקשר עצמו לצדיקי אמת שהאמת שלהם בתכלית הברור והזכור שהוא בבחינת אבן טוב ששם אין להשקר שום אחיזה והוא יכול להאיר גם בהאמת שלו עד שיצא מתוך עמק החשך על ידי האמת שלו שהוא בחינת חלון.

'ועל כן אסור לעשות חלון נגד חלון, כי החלון שהוא בחינת האמת של כל אחד מישראל הוא משנה הרבה מהחלון והאמת של חברו, כי כל אחד מישראל כפי שרשו משבטו שמשם נסח וסדר תפלתו וכפי מעשיו כן האמת שלו. ומזה נמשכים רבויי השנויים שבין אחד לחברו אפלו הכשרים והישרים, כי זה מתפלל בארצה וזה במהירות זה בקול רם וזה בקול נמוך וכיוצא בזה שנויים בענין תפלתם ועבודתם לאין מספר אף על פי ששניהם כונתם רצויה באמת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון לבו לשמים, כי אף על פי ששניהם כונתם באמת, אף על פי כן האמת של כל אחד משנה מחברו ועל כן אסור לאדם להסתכל בחברו לרעה, אף על פי שנדמה לו לפי האמת שלו שחברו אינו מתנהג באמת ואינו מתפלל באמת, כי מי יודע האמת של חברו, כי רק הצדיק האמת בחינת אבן טוב יכול להסתכל ולהאיר בהאמת שהוא בחינת חלון של כל אחד ואחד מישראל, אבל שאר בני ישראל אפלו הכשרים שהאמת שלהם בבחינת חלון אינו יכול להסתכל בהאמת של חברו, כי לפי דעתו יכול לטעות שאין בחברו אמת מחמת שאינו מתנהג כפי דעתו, אבל באמת גם חברו כונתו אל האמת לפי מדרגתו ושרשו וכנ"ל. וזה בחינת האזהרה שהזהירו מאד שלא לעשות חלון נגד חלון שלא יסתכל אחד בחלון חברו שלא יזיקנו על ידי ראיתו, כי החלון שעל ידו מגיע האור, שהוא בחינת אור האמת הנ"ל, אסור שיהיה כנגד חלון, שהוא בחינת אור האמת של חברו שלא יסתכלו זה בזה שלא יסתכל כל אחד בהאמת של חברו שלא יזיקו זה את זה, כי משם כל ההזקות שבעולם, רחמנא לצלן, כי מי שמשים לב להסתכל בעולם בענין רבוי המחלקת שבעולם שמשם כל ההזקות ואריכות הגלות בעוונותינו הרבים, הכל נמשך בשרשו מהאמת של כל אחד ואחד מחמת שלכל אחד ואחד נדמה לו

שכונתו באמת ואין חברו מתנהג באמת ומשם התחלת המחלקת, חס ושלום, עד שאחר כך נצמח מזה שבאים לשקרים גמורים ומחפים אותו באמת כאשר מצוי כל זה בעוונותינו הרבים. ועל כן הזהירו רבותינו זכרונם לברכה מאד שלא לעשות חלון ופתיח, שלא יסתכלו עם האמת שלו, שהוא בחינת חלון ופתיח בהאמת שהוא בחינת חלון ופתיח של חברו, שלא יזיקו זה את זה על ידי זה, חס ושלום, וכנ"ל.

אריכות הגלות

[ג] עוד מצינו בזה דברים נפלאים בדברי מוהרנ"ת (ליקוטי הלכות, הלכות גנבה, הלכה ה, אות לא): 'וזה שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם וכו' ויבחנו דבריכם האמת אתכם, כי כל זמן שאין מתקבצים שנים עשר השבטים יחד אין מברר אמת וכו' (וכן מרמז ענין זה בפליאה מובה בילקוט הראובני על פסוק זה, עין שם). ועל כן עתה כל אריכות הגלות בעוונותינו הרבים הוא על ידי הסתרת עצם האמת, כמו שכתוב, ותשלך אמת ארצה. והאמת נעשה עדרים עדרים, וכל אחד אומר שאצלו האמת, ובאמת יש אצל כל אחד מישראל איזה נקדה של אמת, כי כלם מזרע יעקב שהוא עצם האמת וכל ישראל נקראים כלו זרע אמת, אבל אף על פי כן מחמת תאוות עולם הזה וטרדותיו, בפרט תאוות המשגל שהוא פגם הזיווגין ותאוות מומן שהוא פגם הפרנסה על ידי זה השקרה, שהוא החשך מסבב מאד מאד את האמת. ועל ידי זה אריכות הגלות בעוונותינו הרבים, כי אי אפשר שיהיה האמת בשלמות כי אם כשיתקבצו כל ישראל יחד לבחינת יוסף שהוא בחינת הצדיק האמת וכנ"ל, ועל כן עתה עקר התקון והתקונה הוא על ידי המתקרבים לנקדת האמת וכו'.

וממשיך שם (באות לב): 'וזה שפרש רש"י על פסוק, וישב יעקב. והוא מהמדרש: הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פקח אחד השיב לו, ניצוץ אחד יוצא מפוח שלך ששורף את כלו. כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה תמה ואמר, מי יוכל לכבש את כלן? מה כתיב למטה, אלה תולדות יעקב יוסף, דכתיב, והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כלם. הינו כי אלופי עשו הם כלם בחינת שקר שמשם כל מלכותם

יש פתיחה מיוחדת כזאת שבה פותח החזן, ואילו מצטרפים כל הקהל. ניגון נפלא ומיוחד שנלקח כאילו מגן עדן. אני פותח בניגון, ומצטרפים אלי 7,000 אנשים. זה כמו זרם חשמלי שמכה בך בכל העוצמה. זה משתק אותך, אבל אתה חייב להמשיך ולא יכול לעצור!"

הרה"ח ר' משה בינגשטוק, ה'בעל תפילה' המפורסם מהקיבוץ הגדול בראש השנה, על היכל ציונו של הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א, מספר על התפקיד, האחריות, המסורת ועל ההיסטוריה של נוסח התפילה הברסלבאי לימים הנוראים

מאת: יעקב א. לוסטיגמן

בתפילת ערבית של ליל שבת, כשמגיעים לשירת הלכה דוד' בניגון המיוחד של ברסלב, בית המדרש כולו, על 7,000 האנשים שמתפללים בו, מלבד האלפים הרבים שמתפללים במניינים המקבילים, משנה את צבעו, וכמו הופך לאולם ענק שכל כולו אומר שירה. הניגון המשתפך והמעורר, אך בד בבד מלא שמחה ברסלבאית עמוקה, מניע את אמות הסיפים, וההתלהבות הולכת וגואה.

בסמוך אליה. בתפילת ערבית של ליל שבת, כשמגיעים לשירת הלכה דוד' בניגון המיוחד של ברסלב, בית המדרש כולו, על 7,000 האנשים שמתפללים בו, מלבד האלפים הרבים שמתפללים במניינים המקבילים, משנה את צבעו, וכמו הופך לאולם ענק שכל כולו אומר שירה. הניגון המשתפך והמעורר, אך בד בבד מלא שמחה ברסלבאית עמוקה, מניע את אמות הסיפים, וההתלהבות הולכת וגואה.

"כשמגיעים לשירת 'בואי בשלום', אלפי האנשים כבר אינם יכולים להכיל את השמחה האדירה והתרגשות העצומה, ופורצים בריקוד שנמשך שעה תמימה! אני, כבעל התפילה שניגש לפני התיבה, הייתי עומד בתפילות של ליל שבת על הבימה המרכזית, וכשנתתי את האות לתחילת השירה, הייתי עד למחזה שלעולם לא אשכח. אלפי אנשים רוקדים בדבקות עצומה מסביב לבימה, עולים ויורדים נעים אנה ואנה, מוחאים כף בעיניים עצומות, ועל פניהם שפוכה נהרה של שמחה, שאי אפשר לראות בשום מקום אחר בעולם.

אחד ממנייני התפילה הגדולים ביותר בעולם, אם לא הגדול שבהם, הוא ללא ספק זה שמתקיים על ציונו הקדוש של רבי נחמן מברסלב, בקיבוץ הגדול של ראש השנה. אז נוהרים רבבות חסידי ברסלב וגם כאלו שאינם, אל העיירה האוקראינית, שזכתה לארח באדמתה את ציונו הקדוש של מייסד חסידות ברסלב, המכה שורשים ועושה פירות ביתר שאת גם כיום, למעלה מ-200 שנה אחר הסתלקותו לגנוי מרומים.

מי שהשתתף בעליה הגדולה לציונו של רבי נחמן בראש השנה, יודע כי התפילות הנשפכות ברוב עם, ונוסח התפילה הייחודי והמתחנן של ברסלב, הופכים את המעמד הזה לאירוע שלא יישכח לעולם, עבור מי שנטלו בו חלק.

"אחד הרגעים הכי מיוחדים בראש השנה באומן", מספר הרה"ח ר' משה בינגשטוק, "קורה דווקא כשראש השנה חל בשבת או

הרב משה בינגשטוק, המכהן כראש ישיבת 'תורת הנחל' בבית שמש, החל את דרכו כבעל התפילה של ברסלב, עוד לפני שהחלה הנסיעה הגדולה לאומן בראש השנה, כשמסך הברזל עוד הקיף את ברית המועצות, וכניסתם של יהודים לא התאפשרה כמעט, בוודאי שלא בקבוצות גדולות.

היה זה בבית המדרש של חסידי ברסלב בשכונת 'מאה שערים' בירושלים, שם היתה הקביעות לתפילת המוספים בימים הנוראים, נתונה בידי של הגה"צ רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, מנושאי הלפידי הברסלבאי בארץ הקודש, ומבין קומץ הזקנים שהביאו אתם את תורת ברסלב לארץ הקודש, ונטעו את נטיעותיה הראשונות בירושלים ורחבי הארץ. מהם התפתחה החסידות וצמחה, עד שהיתה

ללכת עם תורה - המשך מעמוד 9

והתנשאותם כמו שכתוב, פדני והצילני כו' מיד בני נכר אשר פיהם דבר שוא ומינים ימין שקר. ובעונותינו הרבים מחמת המחלקת ושנאת חנם שבא על ידי התגברות השקר של העכו"ם והסטרוא אחרא שנתערב בישראל על ידי זה אריכות הגלות כנ"ל שהשקר בחינת מלכות עשו שולט על ישראל בחינת אמת וזה על ידי בחינת אלופי עשו ורברי עשו, בחינת יש לי רב, בחינת הרב דקלפה שהתגבר ונתרבה מאד בעונותינו הרבים. וכמו שמבאר בהתורה "ראיתי מגורת זהב" בסימן ח. ועל כן באמת כתיב, ה' במשפט יבוא עם זקני עמו ושדיו וכו'. מה לכם תדכאו עמי ופני עניים תטחנו. וכן ביחזקאל וזכריה, הוי רועי אליל וכו',

ועל כן יעקב בחינת עצם האמת תמה איך אפשר להאיר האמת בעולם, כי אלופי עשו ורברי עשו הנ"ל הם רבים מאד מאד ונוטלין לעצמן כל הממשלה בשקריהם הרבים והעצומים מאד עד אשר קשה מאד לעמד על האמת. השיב הפקח, ניצוץ אחד יוצא ממופח שלך וכו', כי יש בחינת יוסף שיכול להלהיב אור האמת בעולם שישדרף לכל השקרים שלהם, כי קושטא קאי, כי על ידי ניצוץ אחד של אור תורתו האמתית של הצדיק האמת שמתנוצץ ומאיר בלב איש הישראלי המטה דעתו ולבבו אל האמת לאמתו הוא שורף ומכלה כל השקרים וההטעיות וכו' של בחינת אלופי עשו ורברי עשו, כי שפת אמת תכון לעד וכו'. ועל כן הביא המשל

והתנשאותם כמו שכתוב, פדני והצילני כו' מיד בני נכר אשר פיהם דבר שוא ומינים ימין שקר. ובעונותינו הרבים מחמת המחלקת ושנאת חנם שבא על ידי התגברות השקר של העכו"ם והסטרוא אחרא שנתערב בישראל על ידי זה אריכות הגלות כנ"ל שהשקר בחינת מלכות עשו שולט על ישראל בחינת אמת וזה על ידי בחינת אלופי עשו ורברי עשו, בחינת יש לי רב, בחינת הרב דקלפה שהתגבר ונתרבה מאד בעונותינו הרבים. וכמו שמבאר בהתורה "ראיתי מגורת זהב" בסימן ח. ועל כן באמת כתיב, ה' במשפט יבוא עם זקני עמו ושדיו וכו'. מה לכם תדכאו עמי ופני עניים תטחנו. וכן ביחזקאל וזכריה, הוי רועי אליל וכו',

התמונה באדיבות "אומן שלום"

תיארתם לנו בצבעים חיים, את המראה והתחושות הכלליות במהלך התפילה באומן, היינו רוצים לשמוע על החוויה הזאת של 'להיות הבעל תפילה' במניין גדול כל כך, במקום מיוחד כל כך, ועם נוסח מרגש כל כך...

"זה משהו שאי אפשר לתאר במילים. אתה עומד על הבימה אחר שמסתיימות התקיעות, הקהל דומם, איש אינו פוצה פה ומצפצף, מסביבך עומדים 7,000 בני אדם שתולים בך את עיניהם, וסומכים עליך שתפתח להם את הלב בתפילה. זה כמו לגשת לניחוח לב פתוח. תפקידו של בעל התפילה הוא לא רק להתפלל בהתעוררות, אלא גם ובעיקר לעורר את הקהל כולו. זאת אחריות כבירה!

"בברסלב יש קטע מיוחד בנוסח, שאין בשום מקום אחר: מיד אחרי התקיעות, עוד לפני שאומרים את 'אשרי העם יודעי תרועה', יש פתיחה מיוחדת כזאת שבה פותח החזן, ואילו מצטרפים כל הקהל. ניגון נפלא ומיוחד שנלקח כאילו מן עדן. אני פותח בניגון, ומצטרפים אלי 7,000 אנשים. זה כמו זרם חשמלי שמכה בך בכל העוצמה. זה משתק אותך, אבל אתה חייב להמשיך ולא יכול לעצור!"

הרב ביננשטוק עוצר את שטף הדיבור, ופותח בניגון הפתיחה המיוחד של תפילת המוסף.

לכתוב תווים איני יודע, אבל בטוחני שגם אם הייתי כותבם, ואתם הייתם יודעים לפענח את הכתוב, לא הייתם מצליחים להרגיש את הצמרמורת החולפת בי, כשקולו של הרב ביננשטוק מנסר כאן ברמה, ובעיני העצמות הוא מדמיינ את הקהל העצום, העומד בכתפיים רוטטות ובעיניים דומעות, ב'קלויז' הגדול שעל ציונו של רבי נחמן מברסלב...

"ואז", הוא ממשיך בתיאור החי, "אחרי הפתיחה... מגיעה ההכרזה הדרמטית: 'אשרי העם יודעי תרועה' – ה' באור פניך יהלכון', והקהל שואג אחר כך בהתרגשות עצומה. מיד מגיעים הפסוקים הבאים, ולאחר מכן תפילת 'הנגי העני ממעש', בנוסח המיוחד של ברסלב, זה משהו שמלווה אותך כל השנה. אתה לא מפסיק להיות 'בעל תפילה', גם אחרי שכבר נשמעת התקיעה האחרונה של יום הכיפורים. זה ממשיך ללכת אתך כל השנה, ומיד במוצאי

"כשרבי לוי יצחק היה מתפלל, לא כל כך שמו לב לייחודיות של הנוסח והניגון, כמו לעצם התפילה שלו כאישיות יוצאת דופן. הוא לא היה מוזיקלי במיוחד, אבל לתפילה שלו הייתה מתיקות מיוחדת, וגם כשהיה זקן ושבע ימים התפלל בהתלהבות מיוחדת. בשנותיו

האחרונות כהה מאוד עיניו, והוא היה מתפלל בעל פה. גם בשנה האחרונה לחייו, בשנת תשמ"ט, התפלל רבי לוי יצחק לפני העמוד בראש השנה, למרות חולשתו העצומה, עד שהיו המילים יוצאות מפיו בשאגה אדירה, כמו של עלם צעיר שכוחותיו מעולם לא עזבו אותו. באותה השנה ביום הכיפורים, נשלחתי בפעם הראשונה בחיי אל עמוד התפילה בימים הנוראים. לא התכוננת לכך מעולם, ולא חשבתי שאהיה בעל תפילה, אבל ר' לוי יצחק לימד אותי שכשצריך – עושים מה שצריך, אז ניגשתי, ומאחר ואני כן התברכתי בכישרון מוזיקלי בחסד ה' עלי, קיבל הנוסח לפתע צבע וחיים, אנשים הבינו בעצם שיש כאן משהו מיוחד במינו, לא רק בגלל האיש שהתפלל כל השנים, ר' לוי יצחק, אלא בגלל הנוסח עצמו שסיודו בהרי קודש..."

"בשנה לאחר מכן, ר' לוי יצחק כבר לא היה אתנו, למגינת לב. אחרי שנפטר לבית עולמו בשיבה טובה, והוא בן 92 שנה של עמל ויגיעה במסירות נפש של ממש. באותה שנה החלה הנסיעה לאומן. ביקשו ממני לגשת לעמוד, ולאחר שבשנה הקודמת כבר התפללתי במניין המסורתי בירושלים, כבר לא יכולתי לסרב.

"בשנים הראשונות אני הייתי ניגש לכל התפילות, ערבית, שחרית ומוסף, בשני הימים של ראש השנה. אבל כעבור שנים, החלו ה'מירונאים' של ברסלב לטעון שהם מתגעגעים לנוסח התפילה במירון, בעוד אני התפללתי בנוסח שהיה מקובל בירושלים. שניהם היו נוסחים של ברסלב, אבל היו קצת שינויים פה ושם, ה'קוועצים' היו קצת אחרים בכמה וכמה מקומות, ואלו שנהגו להתפלל במירון לפני שהחלה הנסיעה לאומן, רצו לשמוע גם קצת מהנוסח שהם גדלו עליו, אז הוחלט להוסיף בעל תפילה נוסף, ואני הייתי ניגש למעריבי של הלילה הראשון של ראש השנה, ול'מוסף' בשני הימים. בשחרית היה ניגש 'בעל תפילה' עם הנוסח המירונאי.

"לפני שנתיים, בגלל מאורעות שונים, החלטתי לוותר על החזקה שלי ב'קלויז' הגדול, ומאז אני מתפלל במניין קטן יותר, של מאות אנשים, אותו מארגנת הישיבה שלי, 'ישיבת תורת הנחל' מבית שמש, שעולה במרוכז על הציון הקדוש".

לתנועה ההולכת ומתפשטת בקצב מהיר, כאבן שואבת המושכת אליה יהודים מכל העדות, החוגים והמגזרים, המוצאים רוויה לנפשם הכמהה, בתורתו של רבי נחמן.

"במשך כ-18 שנה שימשתי את רבי לוי יצחק בגדר זצ"ל", מספר הרב ביננשטוק. "לא משה ידי מתוך ידו. שימשתי יום, וליוויתיהו לילה, הייתי לו לתלמיד נאמן, ושתיתי בצמא את דבריו לאורך שנים.

"רבי לוי יצחק לא היה חזן. הוא היה רחוק מאוד מסלסולי קול וכדו', אבל הוא היה 'בעל תפילה'. הוא דבק בנוסח שלמד באומן, ממורו ורבו ר' נחמן נעמירובער', הלא הוא רבי נחמן שטרנהארץ, שהתגורר בעיר נעמירוב, והיה נינו של הרה"ק רבי נתן מברסלב.

"ר' נחמן נעמירובער היה ה'בעל מוסף' בקיבוץ הגדול באומן, וכן דודו רבי יצחק (שטרנהארץ) נעמירובער, היה ה'בעל שחרית'. אותו ר' נחמן היה יהודי של צורה, הוא עבד לפרנסתו כרואה חשבון בבית חרושת לעצים, ומי שלא הכיר אותו לפני ולפנים, לא ידע על גדולתו הרבה".

מסופר על הק' רבי אבא לשינסקי הי"ד, שיותר מאוחר היה בין 27 הקדושים שנרצחו על ידי הקומוניסטים ימ"ש באומן, שסיפר שכשראה את ר' נחמן נעמירובער מתפלל בכזאת השתפכות הנפש בראש השנה, הוא לא הבין מהיכן אדם שעובד לפרנסתו כרואה חשבון, מסוגל להגיע לדרגות כאלו של תפילה בראש השנה. עד שיצא לו פעם אחת להתארח בביתו של ר' נחמן נעמירוב בסעודת ליל שבת, וכשהגיע לאשת חיל' אותו אמר בניגון המיוחד של ברסלב, שהולחן על ידי דודו של רבי נחמן מברסלב זיע"א על הפיוט 'אתה נגליה', ורבי נחמן חיבר אותו לומר 'אשת חיל', באותו המעמד אמר רבי נחמן נעמירובער את הפיוט בכזאת דבקות, כשעיניו זולגות דמעות בלי סוף, ולאחר מכן חזר המראה ונשנה באמירת 'אזמר בשבחין', משם יצא ר' אבא לשינסקי הי"ד, ואמר: "כשראיתי איך האיש הפשוט הזה שם על השולחן שלולית של דמעות באשת חיל' וב'אזמר בשבחין' בסעודת שבת רגילה, הבנתי מאיפה בא הרגש העצום הזה בתפילות הימים הנוראים..."

"אפשר לכתוב יריעות שלמות וארוכות מאוד על היהודים הללו, שכל אחד מהם היה מסכת שלמה בפני עצמה", אומר הרב ביננשטוק בחיוך מלא ערגה, "אבל כ'בעל תפילה', אני יודע שלא כדאי להאריך במקום שאמרו לקצר..."

"בכל אופן, רבי לוי יצחק למד את הנוסח מאותו ר' נחמן נעמירובער זצ"ל. היה זה כשהגיע בפעם הראשונה לברסלב, ובערב ראש השנה, אמרו לו 'תסתכל על היהודי הזה, איך שהוא נפרד מהציון הקדוש לפני יום הדין', הוא ראה את ר' נחמן נעמירובער אחוז שרעפי קודש, וזה היה מחזה שנחרט עמוק בלב. מאז דבק בו והיה לומד ממנו בצמא כל מה שיכול היה ללמוד, ובכלל זה גם הנוסח של התפילות בימים הנוראים.

קטעים נבחרים מתוך התפילות של הימים הנוראים, והוא כמעט תמיד שומע את הדיסקים הללו. זה מה שמחזיק אותו כל השנה. אני נודד ברחבי ארה"ב לא מעט, לטובת הישיבה שלי בבית שמש, ובכל מקום שאני מגיע – אנשים פוגשים אותי ומספרים לי מה התפילות של ראש השנה עושות להם. אני שומע ילדים בני 10 ו-12, שמחקים אותי, וחוזרים אחרי התפילות שלי עם כל ה'קוועצ'ים'. הרי לכל בעל תפילה יש את הייחודיות שלו, גם אם הוא נצמד לנוסח באופן הדוק וללא כל שינוי...

"זה הנוסח הזה, שמטבעו הוא שואב את הבנאדם לתוכו. בנוסח של ברסלב אין דבר כזה סיום קטע והתחלה של קטע חדש. כל קטע בתפילה, מושך אחריו בטבעיות את הקטע הבא. הכל משתלב יחד והכי חשוב, הנוסח הזה מושך גם את הלב ומצרף אותו לתפילה, שלא תהא כהקראת טקסט או קונצרט חזנות חלילה, אלא כמסכת שלמה של התדבקות בבורא עולם, והשתפכות הנפש לפניו..."

"ב"ה זכיתי ובני ר' אליקים בינגשטוק מכהן כ'בעל שחרית', במניין של הישיבה שלי בראש השנה. אני ניגש למוסף, כאשר הורגלתי מזה שנים רבות, והוא ניגש לשחרית, ואומנם 'אין הנחתום מעיד על עיסתו', ו'קרוב פסול לעדות', אבל אני שומע מרבים אחרים שיש לו את הייחודיות שלו, יש לו קול נעים במיוחד עם רגש יוצא מן הכלל. זה בהחלט מאוד משמעותי בשבילי, ואני מודה לבורא עולם שזיכה אותי ואת בני להיות שלוחי עמו ישראל, ומתפלל אליו שיוזנו מה שנדבר, ויבינו מה שנתפלל לפניו בעזרתו ובחסדו עלינו".

(באדיבות 'דרשו', פורסם ב'לקראת שבת מלכתא', י"ז אלול תשע"ח)

"בוודאי! האמת שקרה לי כמה פעמים שבאמת הצטרדתי, וזה היה מאוד לא נעים. בגלל זה רציתי ללמוד פיתוח קול, ובמשך זמן רב חיפשתי מורה שיוכל ללמד אותי להתפלל בקול רם בלי להצטרד, אבל גם בלי שהקול שלי ישתנה. לא רציתי שיהיה לי קול של חזן. ואכן מצאתי את ר' נחמן יורוביץ, שהיה גר בבני ברק ולאחר מכן עבר לנתניה. הוא היה יהודי מבוגר מאוד, נפטר בגיל 103, והוא לימד אותי להשתמש נכון באוויר כשאני מתפלל, מבלי לשנות את הקול שלי. אני חייב לו הרבה מההצלחה שלי כ'בעל תפילה'!".

סביר להניח שאת התגובות של הקהל אתה מקבל לכל אורך השנה, שהרי לא כולם מצליחים להגיע בראש השנה עצמו ולהודות לך?

"התגובות של הקהל זה גם נושא בפני עצמו. אנשים לא רק באים להודות, הם גם מספרים מה זה עושה להם. בברסלב יש אנשים רבים שחיים מראש השנה לראש השנה. התפילה הזאת על הציון הקדוש בראש השנה, היא המאורע המרכזי שלהם בשנה, והם מחכים לו בכליון עיניים.

"היה לי חבר בניו יורק, ר' שלמה פריד, הוא היה סוכן נסיעות ואמרו עליו שהוא 'הכל חוץ מסוכן נסיעות', כי הוא היה יהודי מאוד מיוחד. ואצלו, כך נאמר לי, כל השנה היה ראש השנה. הוא היה חוזר על הקטעים המיוחדים בתפילת ראש השנה גם בחנוכה, בחודש אדר ובשלושת השבועות. תמיד יכולת לשמוע אותו מתפרץ לפתע עם 'הבן יקיר לי אפרים', או 'וכל מאמינים'.

"אני מכיר מישהו שיש לו ברכב שלושה דיסקים שהוצאנו בארה"ב, עם הנוסח של

יום הכיפורים אתה מתחיל להתכונן נפשית ורגשית לקראת ראש השנה הבעל"ט. "כמובן שהרגש הזה לא בא משום מקום. כל חסיד ברסלב מטפח אותו כל השנה. אנחנו מתרגלים לדבר עם הקב"ה, להרגיש אותו נוכח מולנו כשאנחנו מדברים אליו. בראש השנה כשאני ניגש לעמוד, זה בא אחרי שעות של התבודדות ודיבורים עם ה'. אני ממשיך את השיחה שאני באמצע לנהל אתך, אלא שקודם היא היתה במילים שלי, ועכשיו זה במילים שנכתבו במחזור לפני אלפי שנים, על ידי אנשי כנסת הגדולה.

"אבל זה לא רק אני, זה גם הקהל. בתפילה החזן מרים את הקהל והקהל מרים את החזן. כשאתה בוכה כולם בוכים! כשאתה רוקד, כולם רוקדים! וכך מרימים זה את זה, עד שבית הכנסת כולו הופך לשלהבת יוקדת של אהבה לה', ותפילה בהשתפכות הנפש וחינון שיח כלפי יושב מרומים.

"כל 'אמן' זה משהו עצום. כל 'ונאמר' שאומרים במלכויות זיכרונות ושופרות, זה רטט עצום. בברסלב הקהל כולו שואג 'ונאמר!' ראת פעם עוצמה כזאת בחיים שלך? אני לא ראתי את זה בשום מקום אחר. למדתי בפוניבז'. אני יודע מה זה להתפלל עם קהל גדול של אלפי אנשים, ובכל זאת, באומן זה משהו מיוחד, זה גם המקום, גם הקהל, גם הנוסח וגם עוצמתו של היום הקדוש. הכל ביחד משתלב למשהו עצום שכמו שאמרת, אי אפשר לתאר אותו במילים!".

יש רגעים של לחץ בימים שלפני ראש השנה? אולי יצטרד הקול? אולי הפעם לא תצליח כל כך כמו בכל פעם?

מעוניין שהעלון ימשיך להיות מודפס? אנו זקוקים לתרומה שלך!

ניתן לתרום דרך 'קהילות' בקופת 'עלמא דאורייתא'. או דרך קו 'חניכי הישיבות' – ברסלב: 077-31-40-331 בשלוחה: 09. לתרומה בדרכים נוספות נא להתקשר: 054-848-73-17

מנוי לגיליון המקורבים!

חדש! ניתן לעשות מנוי לקבלת עלון 'המקורבים' וכן את עלון 'הקבצו' עד לביתכם דרך מכשירי 'קהילות' שבבתי הכנסת. ב-20 ש"ח לחודש. חפשו: **עלמא דאורייתא**. המנוי על-דעת המערכת לברורים: 054-848-73-17

מידעון 'חניכי הישיבות' - ברסלב

עלון הקבצו (יו"ל ע"י ארגון 'הקבצו') – ניתן לקבל את העלון בדוא"ל בשליחת בקשה לכתובת: vhecmu@gmail.com
עלון המקורבים - ניתן לקבל את העלון בדוא"ל בשליחת בקשה לכתובת: E0773140331@GMAIL.COM
שידוכים ל'מקורבים': נפתח מאגר שידוכים ייחודי ואיכותי מבית 'הקבצו', המיועד לבני הישיבות שהתקרבו לרביה"ק ומחפשים שידוך בסגנון זה. להרשמה וקבלת טופס: 058-32-60-647 או בכתובת: GMAIL.COM@A9996560
 ניתן לקבל **מידע כללי ומקיף בחסידות** ע"י 'ברסלב גלובל' בכתובת האימייל: info@breslevglobal.com

בשבת אין לברור את העלון אלא על-מנת לקרוא ממנו מיד אפילו מעט

אמר רבינו הקדוש: "רציתי שהעניין שלי יתפשט בלבבות האנשים המתמידים בעבודתם כאנשי ליטא!"

(שיח שרפי קודש ח"ב, סימן נ"ד)

עיצוב גרפי ועימוד: דוד בארי 054-8426868